

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.II.20.313/2023/14.

A felperes:

(felperes neve) (lakcíme.)

A felperes meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Csányi Imre ügyvéd (ügyvéd címe.)

Az alperesek:

I. rendű: (I. r. alperes neve) (lakcíme., tartózkodási helye:)

Az I. rendű alperes meghatalmazott jogi képviselője:

Gyurcsik Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Gyurcsik Hajnalka; iroda címe.)

II. rendű: (II. r. alperes neve) (lakcím.)

A II. rendű alperes meghatalmazott jogi képviselője:

Vető és Kovács házy Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Vető Gábor; iroda 2. címe.)

A per tárgya:

végrendelet érvénytelenségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság neve és a megfellebbezett határozatának a száma:

Szegedi Törvényszék 13.P.22.041/2021/68.

A fellebbezést benyújtó fél és a fellebbezés száma:

felperes, 13.P.22.041/2021/72.

R É S Z Í T É L E T

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság részítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. rendű alperesnek 225 000 (kettőszázhuszonötezer) Ft másodfokú perköltséget.

A feljegyzett 2 500 000 (kettőmillió-ötszázezer) Ft fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad!

A részítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A tényállás

[1] Néhai (örökhagyó neve) (a továbbiakban: örökhagyó) a felperes gyermeke, a I. rendű alperes testvére és a II. rendű alperes élettársa volt. Az örökhagyó rendszeresen vett részt motoros túrákon. Amikor 2016. nyarán az ismeretségi köréhez tartozó személy súlyos motorbalesetet szenvedett, az örökhagyó és a II. rendű alperes egyaránt végrendeletet készítettek.

[2] Az örökhagyó 2016. július 6. napján kelt saját kezűleg írt és aláírt végrendelete az alábbiakat tartalmazza: „Alulírott (örökhagyó neve) (született: adatai, lakcíme.) halálom esetére úgy rendelkezem, hogy az E. Kft.-beni tulajdonom és ügyvezetői posztomat (II. r. alperes neve) ((II. r. alperes adatai.)) vegye át. Amennyiben a céget értékesíti, bezárja, felszámolja úgy kérem az összértékem alábbi felosztását: (I. r. alperes neve)ot (bátyámat) a tulajdoni hányada szerinti értéken, az én többségi tulajdonomat pedig (II. r. alperes neve) kapja. Az (gpmű frg.rszm.-a) forgalmi rendszámú Smart személygépkocsit (II. r. alperes neve) kapja 100%-ban. A Mercedes Benz „teherautó” MB100D 100%-ban (I. r. alperes neve) kapja. A Suzuki SX4 személygépkocsit 50-50%-ban (II. r. alperes neve) és (I. r. alperes neve) örökölje. A (ingatlan címe)as ingatlanomat 50-50%-ban (II. r. alperes neve) és (I. r. alperes neve) örökölje! Ingóságaimat (I. r. alperes neve) örököli. A számlámon szereplő pénzem (II. r. alperes neve) örököli. Szeretet, béke veletek! Kelt: Budapest, 2016. július 6.”. A végrendeleten szerepel (tanú 1. neve) és (tanú 2. neve) végrendeleti tanúk, valamint az örökhagyó aláírása.

[3] Az örökhagyó 2017. szeptember 27. napján motorbalesetet szenvedett. Elszenvedett sérülései következtében kialakult állapota miatt a bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezte és a választójog gyakorlásából kizárta.

[4] Az örökhagyó 2020. augusztus 14. napján elhalálozott. (közjegyző neve) közjegyző az 53015/N/65/2021/51. számú végzésében a (ingatlan címe, hrsz.-a) szám alatti lakásingatlant a személyenként $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ részben az I. és a II. rendű alperesnek, az E. Kft.-nél az örökhagyó nevén nyilvántartott üzletrészhez kapcsolódó jogokat, az örökhagyót megillető elszámolási, illetve belépési igényt, a 2 220 000 Ft törzsbetét összegét, az örökhagyó tőkéjének cég által közölt összegét (12 570 380 Ft), a 2019-es mérleg szerinti összegét (17 480 380 Ft), valamint az (X) Bank Nyrt.-nél az örökhagyó nevén vezetett gyámi számlán nyilvántartott teljes követelést (33 870 871 Ft) és a számlához kapcsolódó jogokat a II. rendű alperesnek, az örökhagyót megillető a (Y) Biztosító által kifizetett megtakarítást (7 000 000 Ft), a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságnál az örökhagyó részére ki nem fizetett 11 200 Ft összegű járandóságot egészében I. rendű alperesnek adta át végrendeleti öröklés jogcímén ideiglenes hatállyal.

[5] A hagyatéki eljárásban öröklési jogi vita alakult ki, a felperes és az I. rendű alperes vitatták a végrendelet érvényességét, továbbá a felperes és a perben nem álló (örökhagyó édesapja), az örökhagyó édesapja hagyatéki hitelezői igényt jelentett be, amelyet a II. rendű alperes vitatott.

A kereset és az ellenkérelem

[6] A felperes eredeti keresetében elsődlegesen kérte, hogy a bíróság állapítsa meg a végrendelet érvénytelenségét. Állította, hogy a végrendelet alaki okból érvénytelen, mert azt nem az örökhagyó írta, illetve az aláírás nem tőle származik. Ezt alátámasztja a hagyatéki eljárásban csatolt szakértői vélemény, amely megállapította, hogy a II. rendű alperes állítása szerint az örökhagyó által aláírt megbízási szerződéseken és a végrendeleten található aláírás nem ugyanattól a személytől származik. A saját kezűleg írt végrendeletnek nem érvényességi kelléke a tanúk aláírása. A perbeli okiraton a tanúk aláírása az örökhagyó aláírását megelőzően szerepel, ebből az a következtetés vonható le, a tanúk a végrendelet szövegét írták alá, nem pedig azt, hogy a végrendeletet az örökhagyó írta alá.

[7] A végrendelet tartalmilag is aggályos. A néhai annak elkészítésekor fiatal ember volt, nem voltak olyan egészségügyi problémái és nem álltak fenn olyan körülmények, amelyek indokoltá tették volna a végintézkedés megtételét. Hivatkozott arra, az örökhagyónak tisztában kellett lennie azzal, hogy a halála és a végrendelet elkészítése között esetlegesen hosszabb idő telik el, amely alatt vagyona szaporodik és erre a végrendeletben ki kellett volna térni. Az örökhagyó a végintézkedés megtételekor meglévő vagyontárgyait osztotta fel.

[8] Megváltoztatott keresetében másodlagosan a végrendelet részleges érvénytelenségére hivatkozott. Érvénytelen a végrendeletnek az E. Kft.-re vonatkozó rendelkezése (részesedést és ügyvezetői posztot a II. rendű alperes „vegye át”), mert nem értelmezhető halál esetére szóló intézkedésként (15. sorszámú jegyzőkönyv 2. oldal). Emellett a végrendelet az E. Kft.-re vonatkozóan érthetetlen, egymásnak ellentmondó, lehetetlen rendelkezéseket is tartalmaz.

[9] Kifejtette, a végrendelet e rendelkezése ellentmondó, tekintettel arra, amennyiben a „vegye át” kitétel a tulajdonjogra vonatkozna, akkor nem folytatódhatna úgy, hogy „ha bezárja”, mert ha a hagyaték tulajdonjogát a II. rendű alperes már megszerezte, akkor a későbbi bezárás időpontjában az már nem lehetne hagyaték tárgya, arról az örökhagyó nem rendelkezhetne. Ha pedig a „vegye át” kifejezés nem tulajdonjogra, hanem a vezetés, a cégirányítás átvételére és a vagyon kezelésére vonatkozik, úgy tulajdon hiányában a II. rendű alperes nem tudná a céget „értékesíteni” és „bezárni”. A cégbeni „összérték” kifejezés nem egyértelmű, illetve ha a „vegye át” rendelkezés alapján a II. rendű alperes az üzletész tulajdonjogát megszerezte, további megválaszolatlan kérdés, hogy azt hogyan szerezheti meg ismét. Nem lehet eldönteni azt sem, hogy az örökhagyó testvérét, az I. rendű alperest melyik részből illeti meg a tulajdoni hányada szerinti rész. Ha a cég nem szűnik meg, és a II. rendű alperes öröklés jogcímén mégis részt szerez a társaságban, akkor az örökhagyó feltehető akarata szerint az csak úgy valósulhat meg, hogy az I. rendű alperes is örökölné a cégből, az örökhagyó „összértékéből”, tehát amennyiben a 74 % üzletészből öröklés útján kap a II. rendű alperes, akkor ebből az örökhagyó feltehető akarata alapján végrendeleti öröklés útján az I. rendű alperesnek is kellene örökölnie.

[10] A végrendeletnek az ingóságokra vonatkozó része a gyámszámla vonatkozásában érvénytelen. A végrendelet készítésének időpontjában az örökhagyó mindössze egy lakossági folyószámlával rendelkezett, a végakarata is ezen számlán szereplő pénzösszeg öröklésére vonatkozhatott, nem terjedhetett ki a hagyaték megnyíltakor, tehát a halála időpontjában a gyámhatósági fenntartásos folyószámlán kezelt összegre. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként annak megállapítását kérte, hogy az E. Kft. üzletésze és az ún. gyámszámlán nyilvántartott követelés öröklésére a törvényes öröklés szabályai vonatkoznak.

[11] További kereseti kérelmében 4 500 000 Ft erejéig hagyatéki hitelezői és 14 948 812 Ft összegben kötelesrész iránti igényt is érvényesített.

[12] A 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM r.) 2. § (1) bekezdésére alapítottna a csatolt ténymegállapodás szerint felszámított perköltséget igényelt.

[13] Az I. rendű alperes ellenkérelme szerint a kereset teljesítését nem ellenezte.

[14] A II. rendű alperes a kereset elutasítását kérte. Védekezése szerint a végrendelet teljes egészében az örökhagyó írta és aláírta. Az sem alaki, sem tartalmi hibában nem szenved. Vitatta a hagyatéki hitelezői igényt, továbbá a kötelesrész iránti igény összegszerűségét.

[15] Kérte a felperes perköltségben való marasztalását. Perköltségét az IM r. 2. § (1) bekezdése alapján a csatolt tényvázlatkivonatban szereplő megállapodás szerinti ügyvédi munkadíjban számította fel. E szerint a tényállás felvétele, az ellenkérelem összeállítása 400 000 Ft, az ezt követően kifejtett ügyvédi tevékenység megkezdett óránként 25 000 Ft, a vidékre történő utazás kapcsán utazási időre felszámított díj az óradíj fele. Az összesen felszámított perköltség összege 1 050 000 Ft (62. sorszám, 67. sorszám).

Az elsőfokú bíróság ítélete

[16] Az elsőfokú bíróság részítéletében a végrendelet érvénytelensége megállapítása iránti keresetet elutasította. Megállapította, hogy a felmerült 133 840 Ft szakértői díjat az állam viseli. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. rendű alperesnek 555 000 Ft részperköltséget.

[17] A végrendelet alaki érvénytelenségének megállapítása érdekében igazságügyi írásszakértői vélemény beszerzését rendelte el, amelyet mint aggálytalant ítélezése alapjául fogadott el. Rámutatott, a szakértő a néhaitól a balesetét megelőző időszakból származó írásminták (határidőnaplók, feljegyzések, szerződések) alapján állapította meg, hogy az írásminták szövegeit, valamint a végrendelet teljes kézírás szövegét, az örökhagyói névalírást – a tanúadatok és aláírások kivételével – ugyanazon személy, az örökhagyó írta. Alaptalannak találta a felperesnek a szakvéleménnyel kapcsolatos azon kifogását, amely szerint a szakértő nem tette vizsgálat tárgyává az általa hivatkozott megbízási szerződéseket. Ezen okiratokat kirekesztette az összehasonlítás alapjául szolgáló írásminták köréből, mert a II. rendű alperes a korábbi nyilatkozatát megváltoztatva azt adta elő, hogy az azokon szereplő aláírások nem az örökhagyótól származnak. Ezért ezen írásminták eredete vitatható volt. Ezzel szemben az egyéb rendelkezésre bocsátott és a szakértő által vizsgálat tárgyává tett írásminták nem vitásan az örökhagyótól származnak. Önmagában az a tény, hogy a kirendelő végzés megfogalmazásától eltérően a szakvéleményben nem szerepel a „kétséget kizáróan” kitétel, a szakvéleményt nem gyengíti. Erre tekintettel a végrendelet alaki okból való érvénytelenségét nem találta megállapíthatónak.

[18] Ugyancsak alaptalannak találta a végrendelet részleges érvénytelensége körében tett azon előadást, amely szerint „vegye át” kifejezés nem értelmezhető halál esetére szóló rendelkezésként. Rámutatott, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. tv. (a továbbiakban: Ptk.) 7:24. §-a a végrendelet favor testamenti elve szerinti értelmezését írja elő. A néhai tudatában volt annak, hogy végrendelkezik, ezért a „vegye át” kifejezés a végrendelet egészét, annak célját és az örökhagyó által ismert rendeltetését is figyelembe véve azt tartalmazza, hogy a II. rendű alperes lépjen az örökhagyó halálát követően a gazdasági társaság vezetői pozíciójába. Ugyanez igaz a gazdasági társaságok üzletrészeit illetően is. Az örökhagyó nyilvánvalóan tudatában volt annak, hogy az üzletrészek kinek, miként állnak a tulajdonában, és erre figyelemmel volt a végrendelete megírásakor. Utalt arra, a bírói gyakorlat szerint a végrendeletben az örökhagyó által használt helytelen jogi kifejezéseket is az örökhagyó akaratának megfelelően kell értelmezni, nem az örökhagyó szóhasználatából kell kiindulni, hanem a végrendelet tartalmát egészében, a megítélésénél szerepet játszó valamennyi körülmény feltárással kell értelmezni.

[19] Megállapította, hogy a végrendelet érvénytelenségére alapított kereset tekintetében a felperes pervesztes, ezért kötelezte a II. rendű alperes elbírált keresethez kapcsolódó ügyvédi munkadíjból álló részperkölségének a megfizetésére azzal, hogy a felszámított ügyvédi munkadíjhoz képest annak összegét 550 000 Ft-ban határozta meg.

A fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem

[20] A felperes fellebbezésében az elsőfokú részítélet megváltoztatásával az első, illetve a másodlagos kereseti kérelmének helyt adó döntés hozatalát kérte. Kérte továbbá elsődlegesen mellőzni a II. rendű alperes perkölségében való marasztalását, másodlagosan pedig a megítélt perkölség mérséklését. Érvelése szerint a hagyatéki eljárás iratai közt elfekvő írásszakértői vélemény alapján több mint kétséges, a végrendeletet az örökhagyó írta alá. Hangsúlyozta, a II. rendű alperes állította, hogy a megbízási szerződéseken szereplő aláírás az örökhagyótól származik. Ezt vizsgálva állapította meg a hagyatéki eljárásban készült szakértői vélemény, hogy ezen okiratot, valamint a végrendeletet két különböző személy írta alá. Kifogásolta, hogy a peres eljárásban kirendelt írásszakértő a 2017. évi megbízási szerződéseket nem tette vizsgálat tárgyává. Utalt arra, a saját kezűleg írt végrendeletnek nem érvényességi feltétele, hogy a végrendeleti tanúk is aláírják az okiratot, de a végrendelet örökhagyótól származását teszi kétségesse az, hogy a tanúk végrendelet szövegét tanúsították, nem pedig azt, hogy a végrendeletet a végrendelkező írta alá.

[21] Fenntartotta a végrendelet tartalmi aggályait illetően a keresetében előadott indokokat, azt megismételte. Kiemelte, az örökhagyó feltehető akarata arra irányult, hogy halála esetén a nevezett örökösök a végrendeletben tételesen felsorolt vagyonelemeket örököljék, míg az ezen felüli vagyონrészek nem tartoznak a végrendeleti öröklés hatálya alá, vagyis azok vonatkozásában a törvényes öröklés szabályai érvényesülnek. Az E. Kft. vonatkozásában a végrendelet nyilvánvalóan csak az örökhagyó vagyónára vonatkozhat. Ebből az következhet, hogy az örökhagyó a saját 74 % üzletrésze „összértékének” megosztását a II. rendű alperes és az I. rendű alperes között 74-26 %-ban kérte. Ha az örökhagyó akarata az lett volna, hogy az ő tulajdoni hányadának megfelelő üzletrészt egyedül a II. rendű alperes örökölje, akkor nem tesz rendelkezést az I. rendű alperes vonatkozásában.

[22] Előadta, azok az örökhagyó vagyónához tartozó gazdasági társasági üzletrészek (a G. Bt. 53 %, a G2. Kft. 40 % üzletrésze), amelyet az örökhagyó cselekvőképességet kizáró gondnoksága alatt a II. rendű alperes vásárolt, valamint az E. Kft. felé fennálló örökhagyó által biztosított tagi kölcsön nagyobb értéket képviselnek, ezért aggályosnak tekinti, hogy a végrendelet nem tartalmaz ezekről rendelkezést.

[23] Fenntartotta, hogy az E. Kft.-re vonatkozó rendelkezések érvénytelenek. Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a végrendelkező akarata értékelése körében azt a tényt, az, hogy a II. rendű alperes lépjen az örökhagyó halálát követően a társaság vezetői pozíciójába, lehetetlen, mert az ügyvezetői poszt nem örökölheto, másrészt, mert már az örökhagyó halálát megelőzően ő volt az ügyvezető. Utalt arra, kizárólag az alakszerű követelményeket maradéktalanul teljesítő végrendelet esetén van helye az akarati elv alkalmazásának.

[24] Ha a bíróság álláspontja szerint az E. Kft.-re vonatkozó két lehetetlen, ellentmondó rendelkezés („vegye át”, „kapja”) megfelelő és az örökhagyó akarátát tükrözi, akkor az egy feltételhez kötött juttatás, amely nem teljesült, a többségi tulajdon tehát nem kerülhet a II. rendű alpereshez. A végrendeletnek az a kitétele, hogy a „kft.-beni tulajdonom és ügyvezetői posztomat (II. r. alperes neve) vegye át”, halál esetére szóló meghagyás, amiben arra kéri (II. r. alperes neve)t, hogy folytassa, működtesse, vezesse a céget a tulajdonos cégben lévő vagyónának hasznosításával. Ez pedig nyilvánvalóan az ügyvezető feladata.

[25] Megítélése szerint az elsőfokú bíróság nem tárta fel teljes körűen a végrendelező valós akaratát, az általa indítványozott (örökhagyó édesapja) és (személy neve) meghallgatása nem történt meg, akiknek a meghallgatása pedig nélkülözhetetlen lett volna megalapozott ítélet meghozatalához.

[26] A részperkötség megállapítására vonatkozó rendelkezést elsődlegesen mellőzni, másodlagosan mérsékelni kérte arra figyelemmel, hogy a további keresetei nem kerültek elbírálásra. Tekintve, hogy a kötelesrész iránti keresetét a II. rendű alperes nem vitatta, vélelmezhető, hogy e vonatkozásban pernyertes lesz és az egyes keresetek viszonylatában a perkötségek beszámítása merülhet fel.

[27] Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság megsértette a Ptk. 7:24. §-ában, valamint a 7:17. § (1) bekezdés a) pontjában írt anyagi jogszabályokat, továbbá a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. tv. (a továbbiakban: Pp.) 268. § (2) bekezdését, mert figyelmen kívül hagyta a közjegyző előtt folyt eljárásban keletkezett szakvéleményt.

[28] Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében nem ellenezte a felperes fellebbezésének teljesítését.

[29] Egyetértett a fellebbezés végrendelet érvénytelenségével kapcsolatos érvelésével. Hangsúlyozta, nem lett volna mellőzhető a hagyatéki eljárásban szereplő megbízási szerződések írásmintaként történő vizsgálata, tekintve, hogy a II. rendű alperes azokat korábban saját érdekében használta fel. Az összehasonlító írásminták eredete vitatható, azokat a felek nem láthatták, így nem is nyilatkoztak azok örökhagyótól származásának elfogadásáról.

[30] A felperes által benyújtott két összehasonlító iratminta egyike, a 2015. március 31-i biztosított nyilatkozat aláírása nem kaphatott a szakértő elemzésében kellő figyelmet, a 2016. február 16-i (Z) Bankkal kötött szerződés aláírása pedig nem került a szakértő által megvizsgálásra. Mindkét okirat időben közelebb keletkezett a vitatott aláírások keletkezésének időpontjához, míg a II. rendű alperes összesen hat, de időben több év távlatában keletkezett összehasonlító aláírást adott be, köztük ellenőrizhetetlen eredetűt. A végrendelet tartalmát illetően hangsúlyozta, az örökhagyónak egy ingatlan állt a tulajdonában, így a végrendelet rendelkezései alapján a teljes vagyonáról rendelkezett a testvére.

[31] Az E. Kft.-re vonatkozó rendelkezés az örökhagyó feltehető akarata szerinti értelmezése az, hogy mind a két végrendeleti örökös együttes juttatásban részesítse. Az örökhagyó által használt kifejezések nem jogi kifejezések, a „tulajdonom és ügyvezetői posztomat... vegye át” szöveg köznap értelemben akként értelmezhető, hogy az örökhagyó feltehető akarata a társaság további működtetésére irányult, amely minősülhet akár meghagyásnak, akár „csak” tiszteletben tartandó utolsó kívánságnak.

[32] A végrendelet értelmezése körében jelentőséget kell tulajdonítani annak a körülménynek, hogy a II. rendű alperes 2022. július 5-én elismerte, a megbízási szerződéseket a cégvezetés átvételére maga hamisította, azokat az örökhagyó haláláig érvényesnek állítva felhasználta. A II. rendű alperes előadása szerint ő is átadta az örökhagyónak a saját végrendeletét, az örökhagyó lakásában azt nem lették fel. Részletes előadást tett a végrendelet készítésének körülményeiről, amelyből azt a következtetést vonta le, hogy az örökhagyónak nem állt érdekében végrendelezni. Ezt meghaladóan a végrendelet készítését megelőzően a gazdasági társasági üzletrész megszerzésére, a II. rendű alperessel fennálló viszonyára vonatkozó előadást is tett.

[33] Álláspontja szerint a részperkötség viseléséről való döntés feltételei sem állnak fenn. Az ügyvédi költség viseléséről való döntés során figyelembe kell venni, hogy az elsőfokú bíróság a 2022. december 15. napján kelt 13.P.22.041/2021/31. számú végzésében a II. rendű

alperes kérelmét elutasította. Az elsőfokú bíróság végzésében szereplő pertárgyértéket pedig a felek vitatják.

[34] A II. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú részítélet helybenhagyását, valamint a felperesnek a költségjegyzékben felszámított perköltségben való marasztalását kérte, amelyet a díjmegállapodás alapján 6 munkaóra figyelembevételével 150 000 Ft-ban számított fel. Ezt meghaladóan további 3 óra munkadíjat számított fel a másodfokú eljárásban elvégzett anyagi pervezetés körében tett felperesi nyilatkozatra vonatkozóan előterjesztett észrevétele kapcsán.

[35] Álláspontja szerint a fellebbezés nem felel meg a Pp. 371. §-ában foglaltaknak, az jogszabályi hivatkozást nem tartalmaz, nem jelöli meg a másodfokú bíróságtól gyakorolni kért felülbírálati jogkört. Hangsúlyozta, a végrendelet úgy az allográf, mint a holográf végrendelet formai követelményeinek megfelel. A perben meghallgatásra került végrendeleti tanúk aggálytalanul nyilatkoztak a keletkezését illetően. Az elsőfokú eljárásban igazságügyi írásszakértő került kirendelésre, aki egyértelműen állást foglalt a végrendelet formai érvényessége mellett. A hagyatéki eljárás során beszerzett szakvélemény sem tartalmánál, sem létrejötténél fogva nem lett volna alkalmas arra, hogy a Pp. magánszakértői véleményre vonatkozó rendelkezései alapján a jelen eljárásban bármilyen formában felhasználható legyen. Ilyen indítványa a felperesnek nem volt.

[36] Egyetértett az elsőfokú bíróságnak a végrendelet értelmezésével kapcsolatban kifejtett álláspontjával. Előadta, a felperes által megjelölt tanúk nem voltak napi kapcsolatban az örökhagyóval, végrendeleti akaratáról nem rendelkeztek semmiféle információval. A felperes a nevezett tanúkat nem a végrendelet érvénytelenségének a körében indítványozta meghallgatni.

[37] A perköltség tekintetében az elsőfokú bíróság méltányosan járt el, amikor a perben eddig felmerült költségeinek csupán a felében marasztalta a felperest. A végrendelet érvénytelensége önálló petitum volt, amelynek kapcsán egészében pernyertesnek bizonyult.

Az ítéltábla döntése és annak indokai

[38] A fellebbezés alaptalan.

[39] A Pp. 370. § (1) bekezdése szerint a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét – a (2) – (4) bekezdésben foglalt eltéréssel – az erre irányuló fellebbezési kérelemre, csatlakozó fellebbezésre, ellenkérelemre, azok korláta között gyakorolja. Ilyen korlátnak minősülnek a 371. § (1) bekezdés a) – b) pontjában megjelölt tartalmi követelmények körében előadottak.

[40] A II. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében előadottak kapcsán az ítéltábla mindenekelőtt rámutat arra, hogy a felperes fellebbezése megfelel a Pp. 371. § (1) bekezdésében írtaknak, ezért az érdemben elbírálható volt. A Pp. 371. § (1) bekezdése szerint a fellebbezésben – a beadványra vonatkozó alaki kellékek mellett – fel kell tüntetni a fellebbezéssel támadott ítélet számát, valamint az ítéletnek a fellebbezéssel támadott rendelkezését, vagy részét [a) pont]; határozott kérelmet arra, hogy az elsőfokú ítélet kifogásolt rendelkezését vagy részét a másodfokú bíróság mennyiben és milyen okból változtassa meg, vagy helyezze hatályon kívül [b) pont]; azt az anyagi, illetve eljárási jogszabálysértést, amelyre a fellebbező a fellebbezését alapítja, kivéve ha a felülbírálati jogkör gyakorlásának nem feltétele a jogszabálysértés [d) pont].

[41] A felperes perorvoslati kérelme tartalmazza az elsőfokú ítélet végrendelet érvénytelenségére alapított keresete szerinti megváltoztatására irányuló petitumot. A 2020. évi CXIX. tv. 76. § 10. pontjának a Pp. 371. § (1) bekezdés c) pontját 2021. január 1. napjától

hatályon kívül helyező rendelkezése folytán a fellebbezésnek nem kötelező tartalmi eleme a gyakorolni kért felülbírálati jogkör feltüntetése. Ugyanezen törvény 47. §-a módosította a Pp. 371. § (1) bekezdés d) pontját, amely alapján a Pp. nem követeli meg az anyagi, illetve eljárásjogi jogszabálysértés jogszabályhelyszerű megjelölését. A fellebbezésben kifejtettekből következően a felperes az elsőfokú ítélet anyagi jogi felülbírálatát kéri a részítélettel elbírált per főtárgyát érintő érdemi döntés kapcsán a Pp. 369. § (3) bekezdés a) pontja szerinti felülbírálati jogkör gyakorlásával. Míg a részperkölségre vonatkozó döntést érintő fellebbezés nyilvánvalóan eljárásjogi felülbírálati jogkör gyakorlását indokolja.

[42] A Pp. 370. § idézett rendelkezéséből következően a másodfokú bíróság csak a fellebbezésben megjelölt eljárási és anyagi jogi jogszabálysértéseket, valamint a fellebbezési kérelem és ellenkérelem alapjául előadott tényeket vizsgálja. A Pp. főszabálya tehát a kérelemre történő felülbírálat, amely összhangban áll a fellebbezés tartalmi követelményeinek körében rögzítettekhez kapcsolódó rendelkezési joggal. Mindez nem jelenti azt, hogy a másodfokú eljárásban figyelmen kívül maradhatna a másodfokú bíróság által észlelt, de a fellebbezésben nem hivatkozott – a Pp. 379. §-ában és 380. §-ában szabályozott eseteket meghaladó – az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértés. A Pp. 370. § (3) bekezdése értelmében, ha a másodfokú bíróság a fellebbezésben nem hivatkozott eljárási szabálysértést észlel, azt a felek tudomására kell hoznia a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetés mellett. Azt azonban a fél rendelkezési jogának érvényesülése érdekében csak a fellebbező fél kérelmére veszi figyelembe.

[43] Az elsőfokú bíróság a felperes végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti keresetét elutasította. Ennek körében vizsgálta a végrendelet alaki okból való érvénytelenségét, továbbá a végrendelet részleges érvénytelensége körében tett azon hivatkozást, amely szerint az E. Kft.-beli részesedésre és ügyvezetői posztra vonatkozó rendelkezés nem értelmezhető-e halál esetére szóló rendelkezésként. A felperes megváltoztatott keresetében azonban a végrendelet részleges érvénytelenségét egyéb, a tényállásban írt okok alapján is állította, amelyre az elsőfokú bíróság végrendelet érvénytelenségét elutasító döntés nem terjed ki. Ezért ítélete a Pp. 341. § (1) bekezdésébe ütközik.

[44] Az ítéltábla a Pp. 370. § (3) bekezdése alapján az eljárási szabálysértést a felek tudomására hozta. A felperes nyilatkozata szerint kérte azt figyelembe venni.

[45] Az alább kifejtendők szerint az ítéltábla a Pp. 369. § (3) bekezdés e) pontja alapján a felperes ezen érvénytelenségi okokra alapított keresetét is elbírált, és a Pp. 384. § (2) bekezdés a) pontja alapján arról érdemi döntést hozott.

[46] Az ítéltábla egyetért az elsőfokú bíróságnak a végrendelet alaki okból való érvénytelenségével kapcsolatos álláspontjával és annak kifejtett indokaival is.

[47] A felperes a végrendelet alaki érvénytelenségét arra alapította, hogy az nem felel a Ptk. 7:11. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltaknak, mert az nem az örökhagyótól származik. E rendelkezés értelmében a sajátkezűleg írt végrendelet alaki érvényességi kelléke, hogy azt a végrendelkező elejétől végéig maga írja és aláírja. Ez szakértői bizonyítás lefolytatásával volt tisztázható. Egyetért az ítéltábla az elsőfokú bíróság megállapításával, hogy a perben beszerzett írásszakértői vélemény aggálytalanul igazolja, hogy a végrendelet szövege és az azon szereplő aláírás egyaránt az örökhagyótól származik. A fellebbezésben felhozottak nem alkalmasak a szakvélemény megállapítását aggályossá tenni. A felperes fellebbezésében azt kifogásolta, hogy a kirendelt szakértő nem tette vizsgálat tárgyává a 2017. szeptember 15-én kelt megbízási szerződéseket, amely kapcsán a hagyatéki eljárásban eljáró szakértő megállapította, hogy az azokon, valamint a végrendeleten szereplő aláírás két különböző személytől származik. Az elsőfokú bíróság a perben rendelkezésre álló adatok ismeretében megalapozottan rekesztette ki a szakértő által vizsgálandó írásminták köréből a megbízási

szerveződések. A peradatok szerint ugyanis a hagyatéki eljárásban a II. rendű alperes úgy nyilatkozott, hogy a megbízási szerveződésekben szereplő aláírás az örökhagyótól származik, a jelen perben azonban azt állította, hogy azokat ő írta alá a cég működésének biztosítása érdekében. E nyilatkozat alapján – függetlenül annak valóságától – kétségessé vált a megbízási szerveződésben szereplő aláírások örökhagyótól származása, ezáltal nem volt indokolt az okiratok szakértői vizsgálata. Ebből a szempontból közömbös a II. rendű alperesnek a megbízási szerveződések aláírása során tanúsított magatartása. A felperes és a II. rendű alperes a bíróság felhívására az örökhagyótól származó írásmintát bocsátottak a bíróság rendelkezésére. A felperes a felhívásra két dokumentumot csatolt, egy a (Z) Banknál készült 2016. október 18-án kelt okiratot, valamint a 2015. március 31. napján a (Y) Biztosító előtt tett biztosítási nyilatkozatot. Ez utóbbit a II. rendű alperes is csatolta. A szakértő a felperes által rendelkezésre bocsátott írásminták közül ez utóbbit tette vizsgálat tárgyává. A felperes a válasziratában (12. sorszám) vitatta a naplóbejegyzések és az egyéb ellenkérelemhez csatolt okiratokon szereplő írás, illetve aláírás örökhagyótól származását. A bíróság felhívására a szakvéleményre tett észrevételében a 2017. szeptember 15-én kelt megbízási szerveződések, valamint a (Z) Bank Zrt.-vel kötött 2016. február 16. napján aláírt készfizető kezesi szerveződés vizsgálatának hiányát kifogásolta.

[48] Ehhez képest perorvoslati kérelmében a megbízási szerveződésekben szereplő aláírás szakértői vizsgálatának elmulasztására hivatkozott, amely a fentiekben írtak szerint szükségtelen volt, továbbá azt sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem szerezte be a hagyatéki eljárásban készült szakvéleményt. A felperes az elsőfokú eljárásban ilyen tartalmú bizonyítást nem terjesztett elő. Hivatalbóli bizonyításnak pedig a Pp. 276. § (2) bekezdése értelmében nem volt helye. Mindemellett pedig a II. rendű alperes jelen eljárásban tett nyilatkozatára figyelemmel szakvélemény beszerzésének nem volt indoka.

[49] A fellebbezési ellenkérelem a fellebbezés teljes vagy részbeni megalapozatlanságára vonatkozhat. Nem kizárt az, hogy az ellenérdekű fél ellenkérelmében olyan tartalmú nyilatkozatot tegyen, amely szerint maga sem ellenzi, sőt esetleg kéri is az elsőfokú ítéletnek egészben vagy részben a fellebbezés szerinti megváltoztatását. Ez azonban nem biztosít lehetőséget arra, hogy a fellebbezési ellenkérelem keretei között támadja az elsőfokú bíróság döntését a fellebbezésben nem hivatkozott érvekkel. Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében érdemi kifogásokat fogalmazott meg az elsőfokú bíróság döntésének alapját képező szakvéleménnyel szemben, továbbá a tartalmi érvénytelenség körében elfoglalt álláspontját illetően. Erre az ítéltábla álláspontja szerint perorvoslati kérelem keretében kerülhetett volna sor, az I. rendű alperes azonban fellebbezést nem terjesztett elő. Az I. rendű alperes az elsőfokú eljárásban a szakértői véleményre az erre nyitva álló határidő alatt észrevételt nem tett, megállapításait nem vitatta, ezért arra a Pp. 149. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel egyébként sem lenne jogszabályi lehetősége.

[50] A szakvélemény alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy a végintézkedést tartalmazó okiratot az örökhagyó írta sajátkezűleg és azt aláírásával látta el. Emellett a végrendeleti tanúk egybehangzó vallomást tettek arra, hogy az örökhagyó a jelenlétükben a végrendeletben szereplő aláírást magáénak ismerte el, ezt követően látták el a tanúk aláírásukkal a végrendeletet. A tanúk aláírásának okiraton való elhelyezkedése ennek cáfolatára nem alkalmas. Az tehát a Ptk. 7:17. § (2) bekezdés b) pontjában írt követelményeknek is megfelel.

[51] A kifejtettek alapján helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a per tárgyát képező írásbeli magánvégrendelet alaki érvénytelensége nem állapítható meg.

[52] A felperes a végrendelet részleges, az E. Kft.-re és az ún. gyámszámlára vonatkozó rendelkezés érvénytelenségét állító keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozata nem volt teljeskörű, a jogalapot hiányosan jelölte meg, nem tartalmazza, hogy mire alapítja az érintett

rendelkezések érvénytelenségét. Az ítéltábla anyagi pervezetése [Pp. 369. § (4) bekezdés] eredményeként a hiányt pótolta, érvénytelenségi okként a Ptk. 7:38. §-ra hivatkozott. E szerint a nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző, az érthetetlen, lehetetlen és ellentmondó feltétel érvénytelen. Az ennek alapjául felhozott tények azonban a megjelölt anyagi jogszabályi rendelkezésnek nem feleltethetők meg. A tényelőadás ugyanis a végrendelet adott rendelkezéseinek értelmezésére, és az ennek alapján meghatározott vagyonelemek vonatkozásában a törvényes öröklésen alapuló öröklési jogosultságának megállapítására irányul. Az ítéltábla a fentiek miatt szükségessé vált anyagi pervezetést is elvégezte, a felperes azonban a jogállítás és a tényállítás következetlenségét ezt követően sem oldotta fel. Erre tekintettel a kereset érdemi vizsgálatára nem kerülhetett sor, ezért helyes az elsőfokú részítélet elutasító rendelkezése e kereset vonatkozásában is.

[53] Utal az ítéltábla arra, a felperes a másodfokú eljárásban a (Y) Biztosító által kifizetett megtakarítás vonatkozásában is kérte a végrendelet részleges érvénytelenségét megállapítani. E hivatkozása keresetváltoztatás, amelynek a Pp. 373. § (1) bekezdése alapján – a (2) – (5) bekezdésben írt feltételek hiányában – nincs helye.

[54] Alaptalanul kifogásolja a felperes az elsőfokú részítélet részperkölségre vonatkozó döntését is. Az elsőfokú bíróság a végrendelet érvénytelenségével kapcsolatos kereset tárgyában a Pp. 341. § (2) bekezdése alapján részítéletet hozott. A Pp. 82. § (1) bekezdése szerint, ha a törvény eltérően nem rendelkezik, a bíróság a felszámított perköltség viseléséről az eljárást befejező határozatában hivatalból dönt. A részítélet az elbírált kereseti kérelem tekintetében eljárást befejező határozatnak minősül. Részítélet esetén a véglegesen elbírált kérelmek vonatkozásában tehát a perköltségről is rendelkezni kell, feltéve, ha a perköltség minden elemének viseléséről való döntés feltételei fennállnak. Azt a kérdést, hogy lehet-e a részítéletben a perköltségről rendelkezni, vagyis a vitát a részítélettel elintézett kérdések tekintetében a perköltségre is kiterjedően lezárni, a részítélettel eldöntött vitás kérdések természetét és azoknak a még el nem döntött kérdésekkel való összefüggését vizsgálva kell eldönteni (Pp. hatályba lépését követően is megfelelően alkalmazandó PK.154. számú állásfoglalás). Az elsőfokú bíróság végrendelet érvénytelenségére vonatkozó kereseti kérelem tekintetében a jogvitát véglegesen elbírálta, a felperes hagyatéki hitelezői és kötelesrész iránti igényének mikénti elbírálása nincs kihatással az erre vonatkozó döntésre, ezért jogszerűen marasztalta az elsőfokú bíróság a felperest a II. rendű alperes ezzel összefüggésben felmerült perköltségében. Az elsőfokú bíróság a II. rendű alperes által felszámított perköltség összegét az IM r. 2. § (2) bekezdése alapján mérsékelte. Annak további mérséklésére az ítéltábla nem látott lehetőséget. Megjegyzi az ítéltábla, a fellebbezés nem tartalmaz konkrét kérelmet, hogy a mérséklést milyen összegre kéri és annak indokát sem jelölte meg.

[55] A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság részítéletét a Pp.383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[56] Az eredménytelenül fellebbező felperest a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján kötelezte a II. rendű alperes jogi képviselővel felmerült, az IM r. 2. § (1) bekezdése szerinti a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján felszámított másodfokú perköltségének a megfizetésére.

[57] A felperes költségkedvezménye folytán feljegyzett eljárási illeték a Pp. 102. § (6) bekezdése alapján az állam terhén marad.

[58] Az ítéltábla a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Dr. Béri András sk.
a tanács elnöke

Zanóczné dr. Ocskó Erzsébet sk.
előadó bíró

Dr. Kiss Gabriella sk.
táblabíró